

RECENZJA
dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej w postępowaniu
habilitacyjnym
dr Agnieszki ROGOZIŃSKIEJ

Doktor Agnieszka ROGOZIŃSKA jest adiunktem w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Piotrowskiej w Piotrkowie oraz w Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie.

W 2018 roku uzyskała stopień doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce, na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, na podstawie rozprawy pt.: *Sąsiedzi Polski i bezpieczeństwo granic w myśli politycznej obozu piłsudczykowskiego (1918-1939)*. Pięć lat później w 2023 roku uzyskała kolejny stopień doktora z nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu J. Kochanowskiego w Kielcach. Temat dysertacji *Zagrożenia kreowane przez Federację Rosyjską i ich konsekwencje dla bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej*.

Pierwszy tytuł zawodowy magistra historii uzyskała w Akademii Świętokrzyskiej Jana Kochanowskiego w Kielcach, filia w Piotrkowie Trybunalskim w 2002 roku. Kolejny tytuł zawodowy, tym razem magistra pedagogiki resocjalizacyjnej, uzyskała w Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym J. Kochanowskiego w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim, w 2017 roku.

I. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Jako wiodące osiągnięcie naukowe dr Agnieszka ROGOZIŃSKA opublikowała monografię pt.: *Problemy bezpieczeństwa państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej* (Difin, Warszawa 2025, ss. 326).

Do dorobku naukowego zalicza się:

- monografie, 3 autorskie i 1 współautorska: *Praktyczne aspekty mediatora*, (Difin 2019, ss.255, ISBN: 978-83-8085-810-7), *Sąsiedzi Polski i bezpieczeństwo granic w myśli politycznej obozu piłsudczykowskiego (1918-1939)*, (Kontekst, Poznań 2020, ss.274, ISBN:978-83-66476-00-4), *(Zagrożenia kreowane przez Federację Rosyjską i ich konsekwencje dla bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej*, (Difin, Warszawa 2023, ss. 272, ISBN: 978-83-8270-214-9), A. Olech (współautor), *Zagraniczne obiekty wojskowe jako system wzmacniania międzynarodowego potencjału militarnego Federacji Rosyjskiej*, (Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2021, ss. 167, ISBN: 978-83-8263-087-9).
- artykuły, 12 (w tym 4 anglojęzyczne),
- rozdziały w monografiach, 11 (w tym 4 anglojęzyczne),
- członek redakcji naukowych monografii, 13 (w tym 4 anglojęzyczne),
- wystąpienia na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych, 14, (w tym 2 anglojęzyczne -Budapeszt 2019, Sofia 2025).
- udział w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych i międzynarodowych, 14, (przewodniczyła pięciu Komitetom Organizacyjnym oraz pełniła funkcję członka w dziewięciu, w tym sześciu zagranicznych - Budapeszt, Bruksela).

Prezentowane publikacje pozwoliły uzyskać: cytowania -82, h-indeks-5 oraz i10-indeks 1.

Oceniam pozytywnie.

Dorobek obejmuje tylko okres po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Należy podkreślić, że bogaty jest dorobek Habilitantki z okresu poprzedzającego obronę doktoratu. Min. opublikowała 8 rozdziałów w monografiach naukowych, 8 artykułów związanych z problematyką bezpieczeństwa w czasopiśmie naukowych. Uczestniczyła aktywnie w konferencjach naukowych, wygłaszając 8 referatów.

II. AKTYWNOŚĆ NAUKOWA

Dorobek naukowy Habilitantki obejmuje trzydzieści osiem publikacji o problematyce dotyczącej bezpieczeństwa narodowego, jak i międzynarodowego. Świadczy to o intensywnym zaangażowaniu Habilitantki w proces badawczy w tych obszarach. Koncentrują się one na bezpieczeństwie międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych zagrożeń konwencjonalnych, jak i działań asymetrycznych oraz ich wpływu na bezpieczeństwo państw Europy Środkowo-Wschodniej. To zdaniem Habilitantki, pozwoliło wygenerować ramy działalności naukowej i skategoryzować je w trzech obszarach badawczych. Pierwszy to bezpieczeństwo międzynarodowe ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów kształtujących system bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej. Kolejny to zagrożenia dla bezpieczeństwa będące nie tylko z tzw. kategorii tradycyjnej agresji zbrojnej, lecz również działań hybrydowych. Natomiast trzeci obejmuje zjawiska wchodzące w skład działań hybrydowych jako nowoczesna forma konfliktu zbrojnego lub wojny.

Potwierdzają to publikacje wchodzące w skład dorobku naukowego Habilitantki.

Habilitantka współpracuje z redakcjami naukowymi czasopism, w których pełni funkcje członka redakcji lub sekretarza: członek redakcji - „On-line Journal Modeling the New Europe”, „Wiedza Obronna”, a sekretarz redakcji- „Niepodległość” – czasopismo poświęcone najnowszym dziejom Polski” oraz „Polityka i Bezpieczeństwo”.

Dodatkowo była recenzentem artykułów naukowych w czasopismach: „On-line Journal Modelin the New Europe”, „Horyzonty Polityki”, „Rozprawy Społeczne”, „Rocznik Instytutu Europy Środkowej”, „Wiedza Obronna”.

Uczestniczyła w programach europejskich w latach 2018-2025 tzw. programach Erasmus+, Mobility Staff – trzykrotnie (Rzym, Cordoba, Sofia) oraz program Erasmus+ Mobility Teaching - dwukrotnie (Tirana, Cypr).

Była kierownikiem i członkiem zespołów badawczych w liczbie czterech oraz w dwóch jako członek (kierownik zespołu - Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Akademia Piotrowska, członek zespołu-Instytut Nowej Europy, Akademia Sztuki Wojennej). W latach 2023-2024 brała udział w projekcie badawczym pt.: „Trójmorze. Budowanie regionu z udziałem Polski jako zaangażowanego solidarnego i wspierającego partner”, realizowanego przez Instytut Nowej Europy, dofinansowane przez MSZ RP w ramach konkursu dotacyjnego „Dyplomacja publiczna 2023”

Aktywnie uczestniczy w krajowych towarzystwach naukowych min. Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Instytut Nowej Europy i Polskie Towarzystwo Geopolityczne.

Należy podkreślić, że Habilitantka, bierze udział w działalności naukowej zarówno w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim, jak i Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. Efektem tego są artykuły, uczestniczenie w konferencjach naukowych i wygłaszanie referatów, w których prezentowała współpracę subregionalną w ramach Grupy Wyszehradzkiej, Dziewiątki Bukaresztańskiej i Inicjatywy Trójmorza. Dodatkowo w roku akademickim 2024/2025 uczestniczyła w projekcie badawczym Akademii Sztuki Wojennej pod nazwą „GlobSafe, którego celem była analiza współczesnych wyzwań bezpieczeństwa międzynarodowego, społecznego oraz informacyjnego. W ramach tego projektu, zajmowała się min. analizą wpływu konfliktów międzynarodowych na stabilność regionalną, zagrożeń hybrydowych oraz cyberbezpieczeństwa.

W latach 2022-2023 Habilitantka współpracowała jako ekspert z Departamentem Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji Narodowej, a w 2020 roku była ekspertem Rzecznika Praw Dziecka.

Wykonywała ekspertyzy naukowe na zamówienie instytucji naukowych: Think Thanku Instytut Sobieskiego i dla Instytutu Nowej Europy oraz instytucji współpracujących z Europejską Siecią Praw Dziecka.

Oceniając dorobek naukowy, a także aktywność naukową, stwierdzam, że Habilitantka, w tym obszarze, spełnia kryteria związane z dopuszczeniem do procedowania postępowania habilitacyjnego.

III. OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE I POPULARYZACJA NAUKI

Doktor Agnieszka ROGOZIŃSKA, aktywnie uczestniczyła i uczestniczy w działalności dydaktycznej, w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filii Akademii Piotrkowskiej w Piotrkowie

Trybunalskim. Prowadziła i prowadzi wykłady i ćwiczenia z przedmiotów wchodzących w skład programu studiów na kierunku bezpieczeństwo narodowe. Przedmioty realizowane to min. teoria bezpieczeństwa, system bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwo państwa, itd. W sumie trzydzieści dwa przedmioty. Jest to zdecydowanie duża liczba przedmiotów. Raczej ze względów merytorycznych, jest to błędne.

Podczas staży zagranicznych Habilitantka prowadziła wykłady. Podczas pobytu w University of Tirana, przeprowadziła zajęcia dydaktyczne w ramach następujących tematów: teoretyczne aspekty zagrożeń dla bezpieczeństwa, definicje, typologie, ewolucja zagrożeń dla bezpieczeństwa, wojna hybrydowa, zagrożenia hybrydowe, współczesne zagrożenia dla bezpieczeństwa. Natomiast przebywając na stażu w University of Cyprus, przedstawiła następujące tematy: wojna hybrydowa, zagrożenia dla bezpieczeństwa i współczesne konflikty zbrojne, płęć i stosunki międzynarodowe.

Będąc zatrudniona w Akademii Sztuki Wojennej, prowadziła i prowadzi następujące przedmioty: bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI w., systemy bezpieczeństwa narodowego państw UE, teorie i modele bezpieczeństwa oraz autorski wykład fakultatywny: wojna i zagrożenia hybrydowe.

Habilitantka była promotorem sześciu prac licencjackich i dziewięciu prac magisterskich oraz recenzentem ponad trzydziestu prac magisterskich i licencjackich. Pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Krzysztofa Orzecha (od dnia 28 kwietnia 2022 r.

Odbyła cztery staże naukowe w instytucjach naukowych: listopad 2021 University of Tirana – problematyka dotycząca zagrożeń dla bezpieczeństwa, marzec 2023 University of Cyprus – kwestie związane z działaniami hybrydowymi i ich wpływ na bezpieczeństwo, styczeń 2024 – Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej, czerwiec 2025- Sofia- sesje szkoleniowe i naukowe dyskusje organizowane w ramach Centrów Doskonałości NATO.

Od lat Habilitantka występuje w mediach ogólnopolskich, takich jak TVP Info, Polskie Radio, Polskie Radio na Litwie, Polska Agencja Prasowa, Gazeta Prawna, Puls Biznesu, Biznes Alert, Radiowa Trójka, Radio Wnet, Radio Tok FM, Radio Łódź, Radio Strefa FM. W trakcie tych audycji, komentuje bieżące wydarzenia międzynarodowe, analizuje politykę bezpieczeństwa Rosji i NATO, potencjalne zagrożenia hybrydowe, a także wpływ wojny w Ukrainie na stabilność Europy Środkowo-Wschodniej.

Dodatkowo aktywnie uczestniczy w dyskusjach publicznych i otwartych debatach, prezentując wyniki badań w sposób komunikatywny, dla odbiorców spoza środowiska naukowego.

Stwierdzam, że Habilitantka, w tym obszarze, spełnia kryteria związane z dopuszczeniem do procedowania postępowania habilitacyjnego.

IV. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Doktor Agnieszka ROGOZIŃSKA, w latach 2019-2022 była koordynatorem projektu Akcelerator Rozwoju Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, który był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza. Edukacja. Rozwój 2014-2020.

Była opiekunem praktyk zawodowych na kierunku bezpieczeństwo narodowe, a także członkiem Wydziałowej i Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

W latach 2024-2025 prowadziła asystencję naukową studentów kierunku bezpieczeństwo narodowe, w ramach której sprawowała opiekę naukową nad aktywnością studentów w zakresie przygotowanych publikacji oraz wystąpień konferencyjnych.

Pełniła funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego cyklu Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Bezpieczeństwo euroatlantyckie i polityka Federacji Rosyjskiej”.

Aktywnie uczestniczyła w przygotowaniu (współautor) programów kształcenia dla studiów podyplomowych „Ochrona informacji niejawnych i danych osobowych”.

Jest członkiem zespołu odpowiedzialnego za przygotowanie II kryterium ewaluacji w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, obejmującego efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych.

Koordynowała przygotowanie programu studiów drugiego stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Międzynarodowe i Dyplomacja dla Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej.

W latach 2023-2024 pełniła funkcję dyrektora Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Piotrowskiej.

Tę działalność oceniam pozytywnie.

V. ROZPRAWA HABILITACYJNA

Monografię stanowi rozprawa pt.: *Problemy bezpieczeństwa państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej*, (wydawnictwo Difin, Warszawa 2025, ISBN: 978-83-8270-411-2, ss.326).

We *Wstępie*, scharakteryzowano zasadnicze założenia monografii, a także omówiono metodologię badań.

Podstawą do jej napisania, jak stwierdziła Habilitantka, była „Analiza dostępnej literatury dotyczącej obszaru badawczego, poruszanego w niniejszej monografii, prowadzi do wniosku, że istnieje niewiele opracowań poświęconych szczegółowej analizie kontekstu geopolitycznego regionu, a dostępne źródła nie oferują systematycznej klasyfikacji obszarów o podwyższonym ryzyku destabilizacji” (s.10). W dalszej części, Autorka podkreśla, że „Dostępne publikacje mają charakter ogólny i nie zawierają propozycji nowych podziałów subregionalnych, co utrudnia precyzyjną identyfikację obszarów szczególnie narażonych na eskalację napięć”. (s.10).

Monografia ta, zdaniem Habilitantki, jest efektem wieloletnich badań i dociekań naukowych. Niewątpliwie stanowi podsumowanie dotychczasowego dorobku naukowego odnoszącego się do bezpieczeństwa państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Ten region odgrywa kluczową rolę geopolityczną, ze względu na swoje położenie, na styku wpływów Wschodu i Zachodu.

W związku z takim założeniem, według Habilitantki, przedmiotem przedstawionych wyników badań, jest bezpieczeństwo regionu Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście zagrożeń kreowanych przez Federację Rosyjską, a także określenie kierunków zmian mechanizmów kształtowania bezpieczeństwa regionalnego w perspektywie kolejnej dekady.

Główny problem badawczy zawarto w formie pytania: Jakie można wskazać implikacje dla bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej wynikające z zagrożeń generowanych przez Federację Rosyjską oraz jaki można podjąć działania, aby minimalizować ryzyka ich wystąpienia w przyszłości?

W związku z tak sformułowaniem głównym problemem badawczym, Autorka wygenerowała pięć problemów szczegółowych, zawartych w pytaniach:

- Jakie są główne uwarunkowania, które kształtują bezpieczeństwo regionalne Europy Środkowo-Wschodniej i w jaki sposób wpływają one na stabilność oraz zdolność regionu do reagowania na zagrożenia?
- Jaki wpływ mają zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej na bezpieczeństwo w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i jak mogą ewaluować w przyszłości?
- Jakie inicjatywy i działania po aneksji Krymu podjęły organizacje międzynarodowe i poszczególne państwa dla zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej i jaka jest ich ocena?
- W jakich kluczowych dla bezpieczeństwa regionu obszarach zachodzą szczególnie istotne implikacje wynikające z generowania zagrożeń przez Federację Rosyjską i jaka jest ich ocena?
- Jak wnioski wynikające z analizy zagrożeń można przełożyć na pożądane kierunki zmian w obszarze bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej? (s.10-11).

Tak skonstruowane pytania będące problemami szczegółowymi, determinowały postawienie dwóch celów badań: pierwszy w tzw. wymiarze teoretycznym którym było zidentyfikowanie zagrożeń dla regionu Europy Środkowo-Wschodniej wynikających ze stosowania przez Federację Rosyjską instrumentów niemilitarnego i militarnego oddziaływania. Natomiast drugim określono cel utylitarny, a było nim wskazanie kierunków zmian w obszarze bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej, uwzględniających prognozowanie zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej (s.11).

Konsekwencją tak zdefiniowanych celów, było stworzenie celów szczegółowych tj.:

- Diagnoza uwarunkowań bezpieczeństwa regionalnego,
- Identyfikacja zagrożeń dla regionu Europy Środkowo-Wschodniej oraz sformułowanie prognoz rozwoju zagrożeń dla regionu,
- Identyfikacja inicjatyw i działań podjętych przez organizacje międzynarodowe po aneksji Krymu dla zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej,
- Ocena bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej wobec zagrożeń kierowanych przez Federację Rosyjską,

- Propozycje mechanizmów zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej w celu przeciwstawienia się prognozowanym zagrożeniom kierowanym przez Federację Rosyjską w perspektywie kolejnych dekad.

Przyjęcie przez Habilitantkę celów badawczych oraz szczegółowych pozwoliło na sformułowanie głównej hipotezy badawczej, w następującym brzmieniu: „Można założyć, że działalność Federacji Rosyjskiej, przejawiająca się min. w agresywnej polityce zagranicznej, operacjach militarnych, działaniach dezinformacyjnych oraz próbach przebudowy ładu geopolitycznego w Europie, stanowi poważne i wielowymiarowe zagrożenie dla bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej” (s. 12). Uważam, że Habilitantka prawidłowo obrazuje wielowymiarowość zagrożeń tworzonych przez Federację Rosyjską, a także wskazuje je potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej.

W oparciu o główną hipotezę badawczą, stworzono pięć hipotez szczegółowych (s. 12-14). Stanowią one logiczną całość i są powiązane z hipotezą główną. Mankamentem, moim zdaniem, jest zbyt rozbudowana narracja opisowa tych hipotez szczegółowych. Niektórych „zawartość” w pewnym stopniu prezentuje odmienne twierdzenia (pkt.5 s.14), co niewątpliwie wpływa na ich zrozumiałość.

W dalszej części, Autorka wymienia zadania badawcze (osiem punktów), które postawiła sobie przy przygotowaniu tej monografii (s.14), a także założenia badawcze (pięć punktów, s.15) oraz ograniczenia badawcze (pięć punktów, s. 15-16).

Celem rozwiązania głównego problemu badawczego, a także problemów szczegółowych, Habilitantka korzystała z: „teoretycznych i empirycznych metod badawczych. Dominującymi metodami teoretycznymi było abstrahowanie, analiza (w tym krytyczna analiza piśmiennictwa), synteza, prognozowanie, uogólnianie, wnioskowanie. Zastosowaną metodą empiryczną był sondaż diagnostycznych. W badaniach sondażowych wykorzystano technikę wywiadu eksperckiego. Zastosowano narzędzie badawcze w postaci kwestionariusza wywiadu” (s. 16). Na kolejnych stronach (17-18) Autorka je wszystkie scharakteryzowała, a także podała, kiedy i w jakim celu z nich korzystała (s.18-19. Uważam to za trafną prezentację. Niestety mam zasadniczą uwagę, co do badań empirycznych, a szczególnie pozyskania opinii ekspertów z zakresu propozycji kształtowania mechanizmów bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Habilitantka stwierdza, że „W zakresie badań empirycznych przeprowadzono 20 wywiadów eksperckich. Próbę badawczą wyłoniono w wyniku doboru celowego, który polegał na świadomym (uwzględniającym określone kryteria) doborze respondentów. [...] Wywiady przeprowadzono z wytypowanymi ekspertami z Białorusi, Danii, Estonii, Francji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii oraz ze Stanów Zjednoczonych... (s. 21-22). Nie znalazłem potwierdzenia przeprowadzenia tych wywiadów. Zgodnie z obowiązującą metodyką pisania prac naukowych, przeprowadzony wywiad powinien zostać odnotowany w przypisie, gdzie podaje się rozmówcę, tytuł omawianego problemu i datę przeprowadzonego wywiadu, a także zapisu, że treść jego jest w posiadaniu Autora. Kolejnym aktem potwierdzającym, jest zamieszczony w załączniku pracy, wzór arkusza wywiadu z zawartymi pytaniami. Tego nie znalazłem w monografii. Przywoływanie wywiadów zawartych w internecie, nie jest tożsame z badaniami empirycznymi. To kwalifikuje się tylko do wykazu wykorzystanych publikacji pod pojęciem „netografia”. W ten sposób, ten trzeci etap badań Autorki, jest dla mnie dyskusyjny.

Sformułowana hipoteza badawcza oraz hipotezy pomocnicze wyznaczyły kierunek podjętych badań w monografii i dobór metod badawczych (z wyjątkiem tej dyskusyjnej), a także sposób prowadzenia badań.

Część metodologiczną pracy oceniam pozytywnie.

Monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, każdy po cztery podrozdziały i podrozdział podsumowujący (konkluzje).

Wstęp (s.7-32), to dwie części. W pierwszej Habilitantka omówiła najważniejsze kwestie dotyczące związane z uzasadnieniem wyboru tematu dla autorskiej monografii, a w drugiej skupiła się na obszarze związanym z metodologią, którą wcześniej przedstawiłem.

Rozdział I pt.: *Uwarunkowania bezpieczeństwa regionalnego* (s.33-83), ukazuje znaczenie regionu dla bezpieczeństwa międzynarodowego, a także stara się w nim zobrazować wpływ układu geopolitycznego na bezpieczeństwo regionu Europy Środkowo-Wschodniej. W kolejnych podrozdziałach Autorka dokonała prezentacji organizacji bezpieczeństwa międzynarodowego oraz kreowanie przez nie bezpieczeństwa regionalnego, a także ich wpływ na bezpieczeństwo regionalne. „W wyniku

przeprowadzonych badań ustalono, że znaczenie regionu dla bezpieczeństwa międzynarodowego zależy od różnic historycznych, politycznych i kulturowych w poszczególnych krajach Europy i świata” (s. 29). Pytanie nasuwa się samo: Jakie badania w tym obszarze przeprowadziła Habilitantka? Zasadnym byłoby użycie stwierdzenia, że na podstawie szerokiej literatury przedmiotu, można stwierdzić, że.... Natomiast zgadzam się, ze stwierdzeniem, że „Istotnym elementem bezpieczeństwa międzynarodowego są organizacje o charakterze globalnym, międzynarodowym lub regionalnym oraz inicjatywy regionalne będące wynikiem porozumienia stron w ramach organizacji bądź działających poza jej strukturami” (s.30). Nie zgadzam się z ze stwierdzeniem, że „Jednym z kluczowych instrumentów ONZ w kształtowaniu bezpieczeństwa regionu jest OBWE” (s. 69). OBWE nie było, nie jest i nie będzie instrumentem ONZ, chociaż ich misje w działaniach na rzecz bezpieczeństwa międzynarodowego, humanitarnego, czy też tzw. dyplomacji prewencyjnej są praktycznie takie same.

Nie do końca rozumiem słów Habilitantki, dotyczącej inicjatywy Trójmorza. Inicjatywa Trójmorza opiera się na spotkaniach organizowanych przez prezydentów poszczególnych państw (organizatorów), podczas których przyjmowane są deklaracje. A więc praktycznie, a co najważniejsze, nie ma żadnego efektywnego działania. A deklaracje, to w polityce nic nie wnoszące zobowiązania. Dlatego dziwi mnie stwierdzenie, że „Choć inicjatywa [...] jej wpływ na bezpieczeństwo regionalne Europy Środkowo-Wschodniej jest znaczący” (s. 77). Jaki?

W konkluzji, Autorka stwierdza: „Najgroźniejsze dla regionu Europy Środkowo-Wschodniej są zagrożenia płynące z imperialnej polityki Rosji, która zmierza do rewizji ładu międzynarodowego ustanowionego po zakończeniu zimnej wojny i odbudowy strefy wpływów” (s. 83). Jest to stwierdzenie, będące efektem analizy sytuacji za naszą wschodnią granicą. Ale czy dotyczy to chociażby do tzw., bipolarnego podziału kontynentu, który funkcjonował do końca XX wieku? Myślę, że nie.

Kolejny rozdział tj. *Ocena zagrożeń dla bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej* (s. 84-127). Jego konstrukcja, tak jak i poprzedniego rozdziału, składa się z czterech podrozdziałów i podsumowania (konkluzji). Każdy z nich prezentuje ocenę zagrożeń i to militarnych, politycznych kreowanych przez Federację Rosyjską, informacyjnych, również przez Federację Rosyjską. Wszystkie one stanowią potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Ostatni podrozdział dotyczy prognoz przyszłych zagrożeń dla tego regionu.

Powyższa problematyka, ujęta w tym rozdziale, prezentuje istotne a zarazem aktualne wydarzenia wynikające z działań militarnych, politycznych oraz informacyjnych dla omawianego regionu. Niestety sprawcą tych wszystkich zagrożeń jest przywódca Federacji Rosyjskiej, którego celem nadrzędnym jest odbudowa imperium rosyjskiego z czasów Związku Radzieckiego.

Chyba zbyt daleko idące jest stwierdzenie Habilitantki, że „Rosja może podjąć próbę bezpośrednich działań zbrojnych wobec sąsiadów, takich jak Mołdawia czy Gruzja, a także rozważyć zajęcie strategicznej ważnej „luki suwalskiej”, co mogłoby doprowadzić do odcięcia państw bałtyckich od reszty NATO” (s.127). Po pierwsze to nie „luka suwalska”, tylko przesmyk. Po drugie byłoby to bezpośrednie wejście na terytorium Polski. Po trzecie ma on kluczowe znaczenie, ponieważ jest to jedyny korytarz lądowy, jaki łączy kraje bałtyckie z resztą terytorium NATO i Unii Europejskiej. Ale tylko lądowy. Po czwarte Federacja Rosyjska już nie dysponuje potencjałem militarnym, umożliwiającym prowadzenie działań na tak szerokim terytorium.

Rozdział III pt.: *Inicjatywy i działania podjęte po aneksji Krymu dla zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej* (s.128-168), posiada cztery podrozdziały, w których Autorka zaprezentowała całą gamę inicjatyw i działań podjętych przez NATO, UE, ONZ i OBWE oraz organizacje regionalne tego regionu. Kończy je posumowanie (konkluzja).

Habilitantka słusznie podkreśliła, że „Kwestia wzmocnienia wschodniej flanki NATO wymaga również identyfikacji zdolności narodowych, szczególnie Litwy, Łotwy i Estonii” (s. 131). Myślę, że chodziło o zdolności bojowe. Wiadomo jest, że państwa te nie dysponują zbyt dużym potencjale bojowym, co może w sytuacji ekstremalnej zachęcić stronę rosyjską do sprawdzenia solidarności NATO.

W dalszej części, Autorka stwierdziła, że „Chociaż w Sojuszu nie ma konsensusu w sprawie członkostwa Ukrainy, zapowiedziano utrzymanie polityki otwartych dni, co dla Ukrainy ma znaczenie strategiczne” (s. 134). Dziś już wiemy, że ten element nie wchodzi w grę, po wstępnych ustaleniach USA-Rosja. Świadczy to o dynamice w aspekcie zaangażowania się USA i NATO w działania na rzecz wstąpienia Ukrainy do NATO. W polityce nie ma nic pewnego. Kreują ją przywódcy najważniejszych państw. Decydemtem są Stany Zjednoczone Ameryki, a one są coraz bardziej uległe polityce Kremla.

Zgadzam się, ze słowami, zawartymi w konkluzji: „[...] rosyjska agresja na Ukrainę po 2014 roku zrewidowała politykę bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej. NATO i Unia Europejska, ONZ i OBWE podjęły szereg działań mających na celu wzmocnienie obrony i zapewnienie stabilności w regionie, jednak wyzwaniem pozostaje koordynacja działań międzynarodowych z uwagi na różne interesy polityczne i strategiczne państw członkowskich” (s.168).

Kolejny rozdział pt.: *Ocena bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej wobec zagrożeń Federacji Rosyjskiej* (s.169-213), tak jak wcześniejsze rozdziały, ma konstrukcję czterech podrozdziałów, a także zawiera konkluzję. Podrozdziały te, zawierają ocenę: bezpieczeństwa militarnego, politycznego, informacyjnego i geopolitycznego. Wszystkie zostały umieszczone w określonym czasie i przestrzeni, a więc zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej od zajęcia Krymu poprzez wybuch wojny z Ukrainą, aż po dziś.

Słusznie Autorka stwierdziła, że „Stabilność polityczna regionu Europy Środkowo-Wschodniej pozostaje poważnie zagrożona przez ciągłą ingerencję Federacji Rosyjskiej w procesy polityczne tych państw. [...] nasilające się zagrożenia polityczne materializujące się min. w aktywnym wspieraniu ugrupowań eurosceptycznych, które są postrzegane przez Kreml jako naturalni sojusznicy w walce przeciwko integracji europejskiej i wzmocnieniu struktury międzynarodowej, której częścią jest NATO” (s. 185). Doświadczamy to podczas wyborów parlamentarnych i prezydenckich.

Kolejne działania, które Rosja prowadzi nieustannie od 2014 roku w stosunku do państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej, jest dezinformacja. Wykorzystuje się wszelkiego rodzaju nośniki informacji, dostępne każdemu obywatelowi. Autorka zwraca uwagę na to zjawisko: „Wśród przykładów takich działań wymienić należy tzw. *fake newsy* dotyczące kryzysów politycznych, ekonomicznych, które zostały rozprzestrzenione na szeroką skalę za pośrednictwem mediów społecznościowych i innych platform cyfrowych” (s. 192).

Nie tylko dezinformacja, to także cyberataki, na które zwróciła uwagę Habilitantka: „Przykładem takich działań są ataki hakerskie wymierzone w systemy rządowe, których celem jest uzyskanie dostępu do wrażliwych danych, w tym informacji o polityce wewnętrznej i zagranicznej państw” (s. 195). Społeczność międzynarodowa zna przypadki skierowania cyberataków na systemy wyborcze. Zrobiono to min. w czasie wyborów do Parlamentu Europejskiego, a niektóre media mówiły o tego typu działaniach w wyborach prezydenckich w USA. Słusznie podkreśliła Autorka, że „Działania te są wspierane przez bardziej zaawansowane technologie, które pozwalają na przeprowadzenie skuteczniejszych cyberataków” (s. 196). Zainteresowaniem tych grup, cieszy się również szerzenie dezinformacji, celem wywołania i pogłębienia podziałów społecznych wewnątrz państw Europy Środkowo-Wschodniej, szczególnie w kwestiach dotyczących relacji z uchodźcami i imigrantami. Wymaga to od państw tego regionu ogromnego zaangażowania technologicznego, aby ograniczyć siłę tych działań.

Pozytywnie oceniam umieszczenie w rozdziale oceny bezpieczeństwa geopolitycznego. Należy pamiętać, że państwa wchodzące w skład tego regionu, znajdują się w strategicznym położeniu geograficznym. Autorka słusznie użyła określenia: „[...] częścią tzw. strefy zgniotu, czyli obszaru pomiędzy Niemcami a Rosją” (s. 201). Niestety znajdujemy się w tzw. piekielnym sąsiedztwie, które na przestrzeni wieków wydarzenia potwierdziły zasadność tego określenia. Niewątpliwie ważnym wydarzeniem dla bezpieczeństwa państw tego regionu, było przystąpienie Finlandii i Szwecji do NATO. To było ważne wydarzenie, ale należy pamiętać o słynnym powiedzeniu, najlepiej liczyć na siebie. Dlatego też i to potwierdza Habilitantka: „Przyszłość bezpieczeństwa Europy zależy do jedności, skutecznej koordynacji oraz zdolności adaptacji krajów Europy Środkowo-Wschodniej do dynamicznych wyzwań geopolitycznych” (s. 210). A w dalszej części stwierdza: „[...] bezpieczeństwo Europy Środkowo-Wschodniej wobec zagrożeń ze strony Rosji wymaga kompleksowego podejścia, które uwzględnia wzmocnienie zdolności obronnych, rozwój mechanizmów, przeciwdziałania ingerencji politycznej, budowanie odporności informacyjnej oraz utrzymywania geopolitycznej równowagi” (s.212-213). I to jest najważniejsze przesłanie dla państw tego regionu.

Rozdział ostatni pt.: *Proponowane zmiany w mechanizmach zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej* (s.214-264), tak jak poprzednie składa się z czterech podrozdziałów, w których Habilitantka zaprezentowała proponowane zamiany w układzie mechanizmów geopolitycznych, bezpieczeństwa zbiorowego, agresji militarnej i zagrożeniom niemilitarnym. Kończy go konkluzja.

W pierwszym podrozdziale, jego przeważająca część dotyczy strategicznego znaczenia tzw. przesmyku suwalskiego. Jest on ważny, niemniej uważam, że dzisiejsze jego znaczenie nie jest tak

ważne jak było. Dziś bitwy wygrywa się nie przy pomocy czołgów, ale dronów i działań cybernetycznych, i panowaniu nad trasami logistycznymi. W związku z tym, na nich należy się skupić. Nie można zapominać o flocie wojennej NATO na Bałtyku, której celem jest min. przerwanie tras żeglugowych potencjalnego przeciwnika. Dlatego nie do końca zgadzam się ze stwierdzeniem, że „Z perspektywy Rosji, kontrolowanie tego obszaru stanowiłoby strategiczny zysk, który pozwoliłoby na dalszą destabilizację regionu oraz ograniczenie wpływów zachodnich” (s. 223).

Co do zmian w funkcjonowaniu mechanizmów bezpieczeństwa zbiorowego. W tym podrozdziale sugestie dotyczące min.: [...] zmian w mechanizmach Unii Europejskiej może być rozwój autonomii strategicznej tej organizacji, co oznacza zdolność do samodzielnego reagowania na zagrożenia bez konieczności polegania na wsparciu zewnętrznym, w tym NATO” (s. 226), jest moim zdaniem, stwierdzeniem dość karkołomnym w świetle różnic zdań w UE w tematyce wojny ukraińsko-rosyjskiej. Wymagałoby to ogromnych działań na rzecz korekty systemu dowodzenia, a także szerokiego współdziałania w zakresie informacji i rozpoznania wojskowego. A to bez wsparcia USA w tych obszarach mogłoby się skończyć tragicznie.

Kolejną sugestią dotyczy reformy Rady Bezpieczeństwa ONZ. Zadanie jest nie wykonalne. Państwa posiadające prawo weta nie zgodzą się, na pozbawienie ich decydowania o sprawach, które ich dotyczą. Uważam, że stwierdzenie: „[...] integracja regionalna w ramach takich formatów jak Grupa Wyszehradzka, Inicjatywa Trójmorza, czy Bukaresztańska Dziewiątka odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu stabilności politycznej i gospodarczej Europy Środkowo-Wschodniej” (s. 237), jest na wyrost. Nie mamy wymiernych efektów ich działania, a różnice między poszczególnym uczestnikami tych inicjatyw z każdym miesiącem są coraz bardziej widoczne. Różnią się między sobą, a także w podejściu do problemów w kwestii wojny ukraińsko-rosyjskiej.

W podrozdziale dotyczącym proponowanych zmian w mechanizmach przeciwstawiających się zagrożeniom militarnym, Habilitantka poruszyła wiele ważnych kwestii, z którymi należy się zgodzić. Obecna sytuacja weryfikuje dotychczasowe standardy w relacjach między NATO i UE. Wymaga to odejścia od partykularnych interesów i konsolidować działania na rzecz bezpieczeństwa państw nie tylko omawianego regionu, ale i całej Europy. Podpisuję się pod stwierdzeniem, że „[...] proponowane zmiany w mechanizmach NATO w przyszłości w Europie Środkowo-Wschodniej powinny obejmować zaktualizowanie polityki obronnej, rozwój nowoczesnych technologii obronnych, zwiększenie zdolności do reagowania na zagrożenia, a także poprawę współpracy między państwami członkowskim Sojuszu” (s. 249).

W ostatnim podrozdziale Habilitantka przedstawia propozycje zmian w mechanizmach przeciwstawiających się zagrożeniom niemilitarnym. W tym obszarze jest jeszcze sporo do zrobienia. Zgadzam się, ze stwierdzeniem, że „Wojna informacyjna stanowi istotne zagrożenie dla społeczeństw współczesnej Europy Środkowo-Wschodniej, ponieważ jej skutki mają daleko idące konsekwencje zarówno w sferze politycznej, jak i społecznej. Z tego powodu przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom wymaga skoordynowanych działań na różnych poziomach, w tym na poziomie państwowym, regionalnym oraz międzynarodowych” (s. 251). Uważam, że Autorka słusznie zwróciła uwagę na zagrożenia energetyczne, które są bardzo niebezpieczne dla tego regionu, ze względu na wieloletnie uzależnienie się od dostaw energii z Rosji. I tu niezbędna jest skuteczna współpraca między państwami tego regionu, co niestety jest trudne do zrealizowania, ze względu na partykularne interesy niektórych krajów.

Zakończenie (s. 265-275). Habilitantka stwierdza: „W trakcie prowadzonych badań zrealizowano zakładane cele, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i utylitarnym. [...] Efektem końcowym badań było wskazanie kierunków zmian oraz zaproponowanie mechanizmów zapewnienia bezpieczeństwa regionu w perspektywie kolejnej dekady z uwzględnieniem prognozowanych wyzwań i zagrożeń. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że bezpieczeństwo zbiorowe oraz mechanizmy przeciwdziałania różnorodnym zagrożeniom zarówno militarnym, jak i niemilitarnym, stanowią istotny element polityki międzynarodowej państw Europy Środkowo-Wschodniej wobec Federacji Rosyjskiej” (s. 273). W dalszej części zakończenia, Autorka odniosła się do głównej hipotezy badawczej oraz hipotez szczegółowych. **Zgadzam się z Habilitantką, że zostały one zrealizowane.**

Układ rozprawy oceniam jako prawidłowy.

W efekcie rozważań prowadzonych w rozdziałach prezentowane wnioski są właściwe.

Rozprawa podejmuje istotną poznawczą problematykę badawczą. Jest to efekt przyjętych założeń poznawczych. Wynika to z charakteru omawianej problematyki. W związku z powyższym, stwierdzam:

- **Problematyka jest istotna poznawczo, a sposób jej ujęcia w treści poszczególnych rozdziałów jest właściwy;**
- **Prezentowana wykładnia jest spójna poznawczo, wiąże się z innymi na kanwie bezpieczeństwo regionalne, państwa i jego obywateli;**
- **Język pracy jest komunikatywny.**

Prezentowana w poszczególnych rozdziałach wykładnia posiada istotny walor poznawczy. Rozprawa habilitacyjna została oparta na obszernej bibliografii dotyczącej problematyki pracy.

Praca pod względem redakcyjnym została sporządzona poprawnie.

Ocena kwalifikacyjna

Ogólny dorobek naukowy, organizacyjny dr. Agnieszki ROGOZIŃSKIEJ, jak i Jej zaangażowanie w obszarze popularyzacji nauki, oceniam pozytywnie i mieszczący się w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, w dziedzinie nauk społecznych. Podobnie oceniam i kwalifikuję osiągnięcia dydaktyczne.

Rozprawa habilitacyjna dr. Agnieszki ROGOZIŃSKIEJ pt.: *Problemy bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej*, spełnia kryteria kwalifikacyjne stawiane przed tego typu opracowaniami.

Wniosek końcowy

Osiągnięcia naukowe dr. Agnieszki ROGOZIŃSKIEJ, wkład do nauki, jak i dydaktyki, popularyzacji wiedzy o bezpieczeństwie, mieszczą się w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, w dziedzinie nauk społecznych.

Wnoszę o procedowanie postępowania habilitacyjnego i nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr. Agnieszce ROGOZIŃSKIEJ.

Jerzy Belonowski
Pracownik naukowy

